

◀ Bill Violas video "Inverted Birth" fra 2014 er effektiv og betagende. – Foto: Copenhagen Contemporary.

Fra døden til livet

”Kunst er for mig en proces, hvori sjælen vækkes,” siger den amerikanske kunstner Bill Viola. Betagende video-performance i København anskueliggør hans udsagn

kunst

★★★★★
AF HENRIK WIVEL
kultur@k.dk

Bill Viola er dybest set en klassisk kunstner, der benytter sig af et moderne udtryk. Som kunstner arbejder han i forlængelse af renessansens og barokkens mestre med udprægede spirituelle temaer om menneskets skabelse, død og genopstandelse. Kunstneren trækker på udsagn fra kristendom, islam og buddhisme, hvad der kunne udlægges som en vidtløftighed, hvis det ikke netop var for hans særlige formskabende kraft og visuelle æstetik. Som kunstner er den 66-årige Bill Viola vokset op parallelt med videoens udvikling, ja, mere end det. Han har selv været med til at udvikle formsproget og gjort det til en selvstændig kunstart med en betydelig æstetisk sans og en uhyre bevist

Bill Viola: Inverted Birth (Omvendt fødsel) USA 2014. Video-installation. 10 minutter. Copenhagen Contemporary. Papirpen, København. Åben til den 26. november.

brug af både billede, lys og eksponering over tid. Stort set alle hans videoer vækkes – hvoraf nogle stykker siden Aros' store retrospektive udstilling med kunstneren i 2005 – kan ses i Danmark på Arken, Louisiana og netop AROS. Alle Bill Violas værker har mennesket i centrum. I lighed med den jævnaldrende landsmand Gary Hill er det mennesket ansigt til ansigt med beskueren, der interesserer ham. Mennesket i proces og transformation kunne man tilføje. Bill Viola er intrest optaget af selve skabelsen.

Han er en slags moderne Michelangelo, "in motion", Bill Viola skildrer i sine videoer, hvad der sker, når et menneske bliver til under et ekstremt pres, primært i hans signaturværker fra vandet og ilden, der i vor kulturkreds symboliserer renser, luter og befrielse mennesket. Alle hans værker kredser med genfremgribende visuel skønhed og tilbøvelse – og i sidste ende opstandelse.

Det kan lyde fyldt med patos, og det er det også. Bill Violas videoer er iscenesat efter alle kunstens højteknologiske regler – for at opnå den maksimale effekt på beskueren. Hans optagelser kører som regel baglæns for at skabe en følelse, ja, en vision, af at mennesket befris fra noget, det reelt dynges til af, som nu vendt, der strømmer ned over de syndiges hoveder, men i den kunstneriske optik så at sige skyller af dem, så de står rene tilbage.

Lydbilledet betyder lige så meget. Bill Violas videoer er ikke alene visuelle, men også audiovisuelle, hvor eksponeringen i ultra-slow-motion ledsages af en kongenial lyd, der følger transformationen fra de laveste frekvenser til de højeste for at understøtte den menneskelige forvandling. Det gælder også det aktuelle værk, der vises i Copenhagen Contemporarys lokaler på Papirpen. "Inverted Birth" er titlen på den 10 minutter lange og 5 meter høje video-installation. Det kan oversættes med omvendt fødsel. Praxis i den forstand, der også skildrer et menneske, der bevæger sig fra døden tilbage til livet og renses derved. En mand står som en vertikal søjle i et dunkelt dryppende rum. Han bærer dødens mærker på sin sorte svedne krop, der synes svulstet af helvedesflammer, så hans hud rødmer af blod og skam.

Men gradvist renses manden af vandet, der ikke rammer ham, men snarere "står fra ham" som en dampende søjle af mælkehvidt lys, der endegyldigt, som Helligåndens ildtunge, bulger over hans hoved. Værket skildrer en renselse, forklarelse og transformation, som bliver til for øjnene af en. Som beskuer er man – som så ofte hos Bill Viola – vidne til noget umuligt, drømt og håbedødt, en slags genopstandelse med en dyb religiøs indelyd. Filmen er optaget i et take, uafbrudt og uklipet, men kørt i slow-motion, så oplevelsen sætter sig. Vil man som Bill Viola skildre menneskets indre liv og den forvandling, der også hos beskueren må finde sted, hvis man skal tro på det set, ja, så tager det tid.

I den henseende adskiller Bill Viola sig heller ikke fra sine brødre i renessansen og barokken. Kunst er måske øjeblikkelig i bogstaveligste forstand, men den skal i de ypperste tilfælde anskues under evighedsens synsvinkel. At iagttage et kunstværk tager sin tid. I dette tilfælde afmålt til 10 minutter, men i princippet gentages processen jo hele tiden, så den kan nå at sætte sig under huden. Og det er derind Bill Viola ønsker, vi som beskuer skal komme. Fra den ydre verden er det synlige udsagn til den indre, usynlige, hvor syn bliver til sansning, følelse og ånd. Hvor værket sætter sig i sindet som uomgængeligt. Om det er tilfældet med denne video-installation, må være op til den enkelte beskuer at afgøre. Værket er effektivt og betagende. Min eneste anke er, at mennesket – in casu manden – ikke er helt afklædt. Over for såvel livet som døden står mennesket nøgent. Ubeskyttet.

Gensyn med Smiley og den kolde krig

”Spioners arv” er en ægte koldkrigsroman, der fletter fortid og nutid sammen

bog

★★★★★
AF MIE PETERSEN
mie@k.dk

De ikoniske spioner fra den kolde krig er tilbage for en stund. Forfatteren John le Carré, der skabte George Smiley og andre spioner fra den britiske efterretningstjeneste MI6, også kendt som Circus, er højaktuel med en ny roman. "Spioners arv" udkommer i dag og tager tråde fra John le Carrés spionromaner med George Smiley op igen, og læseren bringes endnu en gang tilbage til den tid, da navne som George Smiley, Alec Leamas, Jim Prideaux og mange andre var creme de la creme i spionlitteraturen. En anden, der var med dengang, var unge Peter Guillam, elev og ven af George Smiley. Han er i dag en ældre herre, der nyder sin pensionisttilværelse i sit hjem i Bretagne, da han er en dag før et brev med

besked om, at han skal møde op på hovedkvarteret i London, og hele tonen i brevet antyder, at der ikke er tale om et venskabeligt visit. Der blæser nye vinde over den hemmelige tjeneste – så mange år efter den kolde krig. Et udvalg i det britiske parlament er nemlig begyndt at interessere sig lidt for meget for, hvad der egentlig skete dengang i de kolde 1950'ere og 1960'ere og tildels 1970'ere, da Smiley og hans mænd havde deres storhedstid. Samtidig risikerer efterretningstjenestens sagsanlæg med et erstatningskrav på flere millioner kroner fra tre (voksne) børn af tre hovedrollerindehavere i nogle af de tids mest dramatiske spionbegivenheder. På den måde fletter John le Carré fortid med nutid og spinder tråde tilbage til "Spioner", der kom ind fra kulden, og "Dame konges spion", selvom Smiley optræder i flere af le Carrés bøger.

John le Carré: Spioners arv. Rosinante. 260 sider. 300 kroner. Udkommer i dag.

Tjenesten er altså presset både fra politisk hold og fra de tre efterkommere, mens de folk, der i dag arbejder i den hemmelige tjeneste og nu skal se nærmere på begivenhederne under den kolde krig, ikke var født dengang. Man forsøger at skabe sig et overblik over, hvad der egentlig skete med operationen Mayflower og senere med den operation Windfall ved en grundig afhøring af en af dem, der var med, nemlig Peter Guillam. Han anbringes i et af George Smileys "sikre huse", som vor tids agenter først for nylig har opdaget eksistensen af, og her bliver han sam-

men med et par yngre kolleger sat til at gennemgå alle de gamle rapporter og dokumenter, der er fundet sammen. Mange af dem har han i sin tid selv skrevet, og i mange af dem er kendsgerningerne om, hvad der egentlig er sket, sløret eller helt udeladt. Det ved Peter Guillam alt om, så mens unge kolleger presser på for sandheden, genoplever Guillam – sammen med læserne – fortiden, mens han forsøger at finde ud af, dels hvad der egentlig er sket med Smiley og dels, hvad der i dag er sikkert for ham at løfte sløret for. For ikke alt gik dengang, som det skulle, og ikke alt taler at komme for en dag. For eksempel var operation Windfall navnet på en kilde med en højststående stilling i Stasi. Hans rival i Stasi havde indledt en ubarmhjertig jagt på Smileys agenter og meddelere bag jerntæppet, og kilden Windfall var nødt til at følge trop for at behage Moskva.

Det betød, at britiske agenter på stribe blev taget ud af spil og i mange tilfælde af selve Windfall. Smileys mest højstående kilde i den tidligere Tyske Demokratiske Republik. George Smiley dukkede op for sidste gang i le Carrés roman "Den hemmelige pilgrim" fra 1990, og det kan være risikabelt for en forfatter at trække en af sine legendariske figurer frem igen efter så mange års fravær, men det lykkes i den grad for John le Carré, måske fordi det i højere grad er historierne fra dengang, der trækkes frem. Ja, det er også en til tider smånostalgisk tur ned ad Mindernes Allé for os, der har læst alle Smiley-bøgerne, men "Spioners arv" er først og fremmest en spændende spionthriller i en ægte koldkrigsroman, som det kan være svært at slippe, for sidste side er læst. Og så har den det helt unikke le Carré-beleg, som gælder alle hans bøger: Den er velskrevet. ■

København
Golden Days 850
2.-17. sep
Mennesker, mugt, finanser og fest

Velkommen til koncerterne på LATE SUMMER FESTIVAL
14. september kl. 17.30: Vesttysk Bank, Hvide Sande
14. september kl. 19.30: Helligåndskirken, Hvide Sande
15. september kl. 17.00: Kaj Munks Præstegård, Vesterås
15. september kl. 21.00: Lyngvig Fyr, Hvide Sande
16. september kl. 16.00: Helligåndskirken, Hvide Sande
17. september kl. 12.30: Helligåndskirken, Hvide Sande
17. september kl. 16.00: Helligåndskirken, Hvide Sande
www.latesummerfestival.dk

NYBORG STRAND
HOTEL OG RESTAURANT
Hele Danmarks mødested
Vi ses på Stranden
Nyd dagene på Nyborgmødet 15.-18. oktober 2017
Om kristendom, kultur og samfund
Tro og liv
Mød bl.a. forfatter Pia Fris Laneth, forfatter, instruktør og kok Adam Price, professor dr.theol Peter Lodberg, skuespiller Caspar Koch, medlem af folketinget Øzlem Cekic, tidligere overrabbiner Bent Lerner, domprovst Anders Gadegaard og fhv. minister Bertel Haarder
Pris pr. person kr. 3.704,- inkl. ophold, mødegebyr og alle måltider.
Yderligere oplysninger på nyborgstrand.dk
Bestil brochure eller book ophold hos Nyborg Strand på tlf. 65 31 31 31
Østervej 2 5800 Nyborg 65 31 31 31 nyborgstrand.dk

PLANETRUMP
THE FARCE AWAKENS
CRAZY CHRISTMAS EPISODE 35
GLASSALEN, TIVOLI
NOV 14TH 2017 - JAN 6TH 2018
TICKETS: 3315 1012 OR TEATERBILLETTER.DK OR BILLETUGEN.DK
LONDONTOST.DK